

ДЯВОЛЪТ И КАЧА

Превод от чешки: Георги Карагъзов, 1956

chitanka.info

В едно село живеела стара мома на име Кача. Тя си имала къщичка, градина и малко жълтици, но дори и да тънела в злато, и най-бедният ерген нямало да я вземе, защото била като дявол зла и устата. Тя имала стара майка и често ѝ ставало нужда някой да ѝ прислужва. Но и за грош да бил готов някой да работи, за да се спаси — а тя и с жълтици да му плащала, — пак не би отишъл да ѝ слугува, понеже за всяка дума се съдела с хората и така се карала, че се чувало из цялото село.

Освен това тя не била и хубава, ето защо си и останала стара мома — още малко и щяла да навърши четиридесет години. Както в повечето села, така и тук всяка неделя следобед свирела музика. Писнела ли гайдата, пивницата се изпълвала с момци, в салона и в трема се събирали момите, а край прозорците — децата. Ала най-първа от всички била Кача. Момците канели момите и отивали да танцуват, но на Кача нито веднаж не ѝ се усмихнало такова щастие, макар че била готова сама да плати на гайдаря. Ала напук на това тя не изпускала нито една неделя.

Един път Кача вървяла така по пътя към пивницата и си мислела: „Стара съм вече, а още не съм танцувала с ерген, как да не се косиш? Ако щете, вярвайте, но днес и с дявола бих танцувала.“

Тя влязла сърдита в пивницата, седнала край печката и гледала кой коя кани за танц. Изведнаж вратата се отворила и влязъл господин с ловджийски дрехи. Седнал на една маса близо до Кача и си поръчал нещо за пиене. Момичето донесло бира; господинът я взел и я занесъл на Кача да се чукнат. Каченка отначало се зачудила, че господинът ѝ оказва такава чест, посетил се малко, но накрая с радост отпила от чашата. Господинът оставил каната, извадил от джоба си една жълтица, хвърлил я на гайдаря и извикал:

— Соло, момче!

Момците се отдръпнали и господинът поканил Кача да танцуват.

— Поврага, кой ли ще е тоя! — питали се старите, като събирали глави; момците се подсмивали, а момите се криели една зад друга и си покривали лицата с престилките, да не забележи Кача, че ѝ се смеят. Ала Кача никого не виждала, била щастлива, че танцува — и цял свят да ѝ се смеел, не би му обърнала внимание. Целият следобед и цялата вечер господинът танцувал само с Кача, купувал ѝ сладки питки и медовина, а като дошло време да си отиват, изпратил я през селото.

— Да можех до смъртта си така да танцувам с вас като днес! — казала Кача на раздяла.

— И това може да стане, ако дойдеш с мен.

— А къде живеете?

— Улови ме през врата и ще ти кажа.

Кача го уловила, но в този момент господинът се превърнал в дявол и полетял с нея право към пъкъла. На вратата на пъкъла той се спрял и почукал. Дошли другарите му, отворили и като видели, че побратимът им е капнал от умора, поискали да му помогнат и да свалят Кача от гърба му. Ала тя го стискала като с клещи за врата и с никаква сила не могли да я отскубнат. Ще не ще, дяволът трябвало да отиде с Кача на гръб при тартора на дяволите.

— Кого носиш? — попитал го тарторът.

Тогава дяволът разправил как, като ходил по земята, чул Кача да се оплаква, че няма с кого да танцува, искал малко да я поуплаши и започнал да танцува с нея; а после поискал за малко да ѝ покаже и пъкъла.

— Аз не знаех — завършил той, — че няма да иска да ме пусне.

— Защото си глупак и не помниш какво съм те учил — нахвърлил се върху него старият дявол. — Преди да започнеш нещо с някого, трябва да знаеш какво мисли. Ако си беше спомнил това, когато Кача е тръгнала с теб, нямаше да я вземеш със себе си. Сега се махай от очите ми и гледай някак да се отървеш от нея.

Разсърдил се дяволът и се потътрил с Кача към земята. Обещавал ѝ, че звездите ще ѝ свали от небето, само да го пусне, проклинал я, но всичко напразно. Измъчен и ядосан, той стигнал със своя товар до една ливада, където един млад овчар, облечен с грамаден кожух, пасял овцете си. Дяволът бил променен в обикновен човек, затова овчарят не го познал.

— Кого си понесъл, приятелю? — попитал той приветливо дявола.

— Ах, драги човече, едва дишам. Помисли само, вървах си аз из пътя съвсем спокойно и изведнаж на гърба ми скочи тая жена и не ще за нищо на света да ме пусне. Исках да я отнеса до най-близкото село и там някак да се отърва от нея, но не мога повече, краката ми се подкосяват.

— Почакай малко, аз ще те отърва от тая натрапница; само че не за дълго, защото трябва пак да паса стадото. До половината път ще я отнеса.

— И на това ще бъда благодарен.

— Хей, чуваш ли, хвани се за мен! — извикал овчарят на Кача.

Щом чула това, Кача пуснала дявола и се хванала за вълнестия кожух. Сега пък стройният овчар хубаво се натоварил — и Кача, и грамадния кожух, който взел сутринта от управителя. Но и на него бързо му омръзнало и започнал да мисли как да се избави от Кача. Като стигнал до едно езеро, хрумнало му да я хвърли в него. Но как? Да може някак да съблече кожуха заедно с нея. Понеже кожухът му бил доста широк, той опитал полека-лека да го смъкне. И ето: извадил едната си ръка — Кача нищо не разбрала, извадил другата — Кача пак нищо не разбрала, откопчал първото копче, после второто, третото и хоп — Кача се намерила в езерото заедно с кожуха.

Дяволът не тръгнал след овчаря, а седнал на синора и започнал да пасе овцете, като все се взирал скоро ли ще се върне овчарят с Кача. Не чакал дълго. С мокър кожух на раменете бързал овчарят към ливадата, като мислел, че чужденецът сигурно е стигнал вече в селото и че овцете му са сами. Когато се срещнали и двамата се загледали учудено — дяволът се чудел, че овчарят се връща без Кача, а овчарят — че господинът още седи там. Като се разбрали, дяволът казал на овчаря:

— Благодаря ти, ти ми направи голяма услуга, иначе сигурно трябваше до второ пришествие да се мъкна с Кача. Никога няма да те забравя и някой ден богато ще те възнаградя. Ала за да знаеш кому си помогнал, ще ти кажа, че аз съм дявол. — Казал това и изчезнал.

Овчарят дълго стоял смаян на мястото си и после си рекъл:

— Ако всички дяволи са глупави като него, добре ще е.

В страната, където живеел нашият овчар, владеел един млад княз. Той бил много богат и понеже при това бил независим владетел, използвал живота в пълна мяра. Живеел из ден в ден във все по-голям разкош, какъвто рядко се среща по света, а нощем от княжеските чертози се носели песните на весели, разпуснати младежи. Страната се управлявала от двама управители, които не били с нищо по-добри от самия владетел. Каквото той сам не прахосвал, вземали го те двамата и бедният народ не знаел вече откъде да събира пари. Който имал хубава

дъщеря или пари, нямал нито миг спокойствие, защото всеки момент очаквал князът да предяви своите права върху тях и горко томува, който се възпротивял на неговата воля. Кой би могъл да обича такъв господар? В цялата страна народът проклинал княза и управителите.

Един път, като не знаел вече какво да измисли, князът извикал звездоброеца си и му заповядал да погадае на него и на двамата му управители по звездите. Звездоброецът се подчинил и започнал да гадае какъв ще бъде краят на тримата разсипници.

— Прощавай, твоя княжеска светлост — рекъл той, след като свършил да гадае, — тебе и твоите управители ви грози такава опасност, че ме е страх да я кажа.

— Говори каквото и да е! Но ти ще останеш тук и не се ли изпълнят думите ти, ще ти взема главата.

— С готовност се подчинявам на справедливата заповед. Слушай тогава! Преди месецът да влезе във втора четвърт, ще дойде за двамата управители самият дявол в този и този час, този и този ден, а по пълнолуние ще дойде и за теб, твоя княжеска светлост, и трима ви ще отнесе живи в пъкъла.

— Изпратете тоя измамник в затвора! — заповядал князът и слугите изпълнили заповедта му.

Ала сърцето на княза не било тъй спокойно, както се показвал. Думите на звездоброеца го разтърсили като пророчески глас. За първи път у него заговорила съвестта! Управителите се прибрали в къщи полумъртви от ужас и хапка не сложили в устата си. Събрали цялото си имущество, седнали на колите и заминали за своите имения, където заповядали да запушат замъците им от всички страни, за да не може дяволът да дойде и ги вземе. Князът тръгнал по добър път, заживял тихо и мирно и започнал постепенно да се занимава с управлението на страната, като се надявал, че жестоката съдба ще го отмине.

Бедният овчар нищичко не подозирал. Той всеки ден пасял стадото си, без да се интересува какво става по света. Един ден пред него ненадейно се появил дяволът и му казал:

— Дойдох, овчарю, да ти се отблагодаря за услугата. Като се изпълни първата четвърт на месеца, трябва да отнесе в пъкъла сегашните управители на страната, защото ограбваха бедния народ и мамеха княза. Но знаеш ли какво, понеже виждам, че ще се поправят, ще ги оставя тук и с това ще ти се отплатя. Като дойде този и този ден,

иди в първия замък, там ще има много народ. Когато в замъка се вдигне врява, слугите отворят вратата и аз поведем господаря навън, ти се доближи до мен и кажи: „Веднага се махай, иначе зле ще си изпатиш!“ Аз ще се подчиня и ще си отида. Но след това ти поискай от господаря два чувала злато и ако не ще да ти даде, кажи му, че отново ще ме повикаш. Оттам иди в другия замък, направи същото и поискай също такава награда. Ала с парите постъпвай умно и ги използвавай за добро. Дойде ли пълнолуние, трябва да отведе самия княз, но не те съветвам да се опитваш да го освобождаваш, иначе твоята глава ще пострада.

Така казал дяволът и си отишъл.

Овчарят запомнил всяка негова дума. Като се изпълнила първата четвърт на месеца, той напуснал службата си и отишъл в замък, в който живеел единият от двамата управители. Пристигнал тъкмо навреме. Край двореца се тълпял много народ и чакал да види как дяволът ще отнесе господаря им. Изведнаж от двореца се разнесли отчаяни викове, вратите се отворили и дяволът извлякъл господаря навън. Той бил посинял и полумъртъв от страх. Тогава от народа излязъл овчарят, хванал господаря за ръката и като отстранил дявола, извикал:

— Махай се, иначе зле ще си изпатиш.

В този миг дяволът изчезнал, а зарадваният господар целунал ръка на овчаря и го запитал какво иска за награда. Когато овчарят казал, че иска два чувала злато, господарят заповядал веднага да му ги дадат.

Доволен, овчарят тръгнал към другия замък и също тъй сполучил както в първия. Не е трудно да се разбере, че князът бързо научил за овчаря, понеже без друго все разпитвал какво е станало с двамата управители. Като чул какво се е случило, изпратил кола с четири коня за добрия овчар и когато го довели, горещо го замолил да се смили и над него и го освободи от пъклени мъки.

— Господарю мой — отговорил овчарят, — не мога да ви обещавам, защото в замяна трябва да дам своя живот. Вие сте голям грешник, но ако веднага се поправите и започнете справедливо, благородно и мъдро да управлявате народа си, както подобава на княз, ще се опитам, па ако ще и сам да отида вместо вас в огнения пъкъл.

Князът искрено обещал да стори това и овчарят си отишъл, като му дал дума, че в определения ден ще дойде в двореца.

Със страх и ужас очаквали навсякъде пълнолунието. Докато отначало всички желяели злото на княза, то сега го съжалявали, понеже, откакто се поправил, никой не можел да си представи подобър княз от него. Дните текат, без да питат как ги брои човек — с радост или с жалост. Докато князът разбере, почукал на вратата денят, когато трябвало да се прости с всичко мило. Облечен в черно, бледен като смъртник, князът седял и чакал да дойде овчарят или дяволът. Изведнаж вратата се отворила и дяволът застанал пред него.

— Пригответи се, княже, времето изтече и аз дойдох да те взема.

Без да каже нито дума, князът станал и тръгнал след дявола към двора, където се бил събрал многоброен народ. Тогава през тълпата, цял запъхтян, се промъкнал овчарят и се спуснал право към дявола, като викал отдалеч:

— Бягай или зле ще си изпатиш.

— Как се осмеляваш да ме задържаш! Не помниш ли какво ти казах? — прошепнал дяволът на овчаря.

— Ех, глупчо, не ме е грижа за княза, ами за тебе. Кача е жива и те търси!

Щом чул за Кача, дяволът веднага офейкал и оставил княза на мира. Овчарят скришом му се надсмял и се зарадвал, че освободил княза с тая измама. Затова пък князът го направил свой пръв болярин и го обикнал като роден брат. А и не сгрешил, понеже бедният овчар му станал искрен съветник и добър болярин. От четирите чувала злато не оставил за себе си нито грош, а помогнал на тия, от които управителите ги били ограбили.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.